

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

คนไทยกับการเลี้ยงสัตว์นั้นเป็นของกลุ่มมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน สัตว์เลี้ยงได้ถือว่าเป็นเพื่อนให้กับคนไทยมาเป็นเวลานานแล้ว ไม่ว่าจะเลี้ยงเพื่อการค้า เป็นอาหาร หรือแม้กระทั่งเป็นเพื่อนคลายเหงา และเนื่องจากลักษณะนิสัยของคนไทยเป็นคนใจดี ชอบช่วยเหลือ การเลี้ยงสัตว์กับคนไทยจึงถือว่าเป็นเรื่องพบมากในสังคม ซึ่งการเลี้ยงสัตว์ในสังคมไทยนั้นเป็นไปอย่างอิสระ ไม่มีการควบคุมใดๆ การเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่จะเป็นไปตามแพชชั่นเมื่อมีสัตว์ชนิดใดเป็นกระแสแพชชั่น ก็จะมีวัยรุ่นซื้อสัตว์ดังกล่าวมาเลี้ยง โดยไม่ไม่มีกฎหมายมาควบคุมแต่อย่างใด การเลี้ยงสัตว์จึงเป็นเรื่องของฐานะทางการเงินเท่านั้น ใครที่มีเงินก็สามารถจะเลี้ยงสัตว์ชนิดใดก็ได้

แม้ว่าสัตว์จะเป็นทรัพย์สินหนึ่งเหมือนทรัพย์สินทั่วไปตามกฎหมายแต่สัตว์เลี้ยงมีความแตกต่างจากทรัพย์สินอื่นเนื่องจากสัตว์นั้นก็เปรียบเสมือนกับมนุษย์ซึ่งสามารถที่จะเคลื่อนไหวร่างกายเองได้ จึงทำให้มนุษย์มีความผูกพันกับสัตว์เลี้ยงเหมือนสมาชิกในครอบครัว การจะทำลายหรือกำจัดสัตว์เลี้ยงจึงเป็นเรื่องที่สังคมไม่ยอมรับเด็ดขาด แต่เนื่องจากการที่สัตว์เลี้ยงสามารถหาได้อย่างง่ายในปัจจุบัน ทำให้ไม่มีการศึกษาข้อมูลของสัตว์ที่จะเลี้ยงมาก่อน เมื่อซื้อมาแล้วสัตว์เลี้ยงก็อาจไปทำความเสียหายให้กับคนหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยตรง หรือ ทางอ้อม ซึ่งเมื่อเกิดปัญหาขึ้นเจ้าของสัตว์ก็จะต้องหาวิธีการแก้ปัญหา โดยมีตั้งแต่การนำสัตว์นั้นไปฝึกให้สามารถควบคุมได้ หรือ จัดที่เลี้ยงใหม่ให้เหมาะสม หรือไม่เจ้าของก็จะนำสัตว์ที่ตนเลี้ยงนั้นไปปล่อยตามที่สาธารณะหรือวัด เพื่อให้ผู้อื่นรับผิดชอบต่อไปทำให้เกิดปัญหาให้กับสังคมเป็นอย่างมาก

กรณีเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ประเทศไทย เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2554 ประชาชนต้องอพยพออกจากบ้านที่พักอาศัยเพื่อไปอยู่ยังพื้นที่อื่นที่น้ำไม่ท่วมจำนวนมาก ซึ่งต่อมามีข่าวว่ามีกระชังหลุดออกมากับน้ำท่วมเป็นจำนวนมาก ซึ่งไม่ใช่หลุดมาจากฟาร์มขนาดใหญ่ที่เป็นสวนสัตว์แน่นอน แต่หลุดมาจากบ้านของชาวบ้านทั่วไปที่มีการแอบลักลอบเลี้ยงกระชังโดยไม่ได้มีการป้องกันอย่างแน่นหนา เนื่องจากไม่คาดคิดว่าจะมีน้ำท่วมใหญ่ขนาดนี้ ทำให้กระชังหลุดออกมาตามแม่น้ำที่น้ำท่วมเป็นจำนวนมาก และสร้างความเสียหายให้กับประชาชนจำนวนมากและอย่างเช่นกรณีที่จังหวัดนนทบุรีช่วงน้ำท่วมดังกล่าวก็มีข่าวว่า ทีมสัตวแพทย์แจ้งเมื่อคืนนี้ ภูพิช

นำเข้าจากแอฟริกา กรีนแมมบ้า Green Mamba มีพิษร้ายแรง 15 ตัว หลุดจากบ้านถูกน้ำท่วม ย่านปากเกร็ด อาจหลบตามต้นไม้หากพบเห็นงูสีเขียว (ตัวพ่อ-แม่) ขนาดเท่างูจงอางยาว 2 เมตร และลูก 13 ตัวยาว 1 เมตร ให้กำจัด แต่ให้ระวังถูกงูกัดเพราะครุร้าย สัตวแพทย์เตือนให้ระวัง ประเทศไทย ยังไม่มีเซรุ่ม ทำให้ประชาชนตื่นตระหนกเป็นจำนวนมาก และหากงูดังกล่าวไปกัดใครเข้าก็จะไม่มีคนรับผิดชอบเนื่องจากไม่สามารถตามหาได้ว่าใครเป็นเจ้าของ ทำให้เกิดปัญหาขึ้นแต่เนื่องจาก งูดังกล่าวยังไม่ได้ไปทำร้ายใคร จึงไม่เกิดเรื่องขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า การที่มีอนุญาตให้นำเข้าสัตว์ ต่างๆ และไม่มีการควบคุมการเพาะพันธุ์ทำให้เกิดปัญหาได้ในภายหลัง

ปัญหาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสัตว์เลี้ยงที่ตกเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของอยู่แล้วเหมือนจะเป็นปัญหาที่เล็กน้อยสำหรับประเทศ แต่ปัญหาดังกล่าวถือเป็นเรื่องที่อยู่กับประชาชนคนไทย มาเป็นเวลานาน และไม่มีการแก้ปัญหา ซึ่งตามข่าวหน้าหนังสือพิมพ์ก็มีการลงข่าวที่สุนัขจรจัดรุม กัดเด็กเสียชีวิต ซึ่งเกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่า ซึ่งสัตว์เหล่านี้มักจะมีเจ้าของแต่เจ้าของไม่ต้องการที่จะเลี้ยงสัตว์เหล่านี้แล้ว จึงเอาไปปล่อยตามที่สาธารณะและวัด แล้วหากเกิดกัดคนอีก ใครจะรับผิดชอบ โดยในปัจจุบันยังไม่มีความหมายที่จะมาเอาผิดเจ้าของที่นำสัตว์ไปปล่อยที่วัดได้ เนื่องจากเป็นเรื่องการสละกรรมสิทธิ์ของเจ้าของเอง จึงไม่ถือว่ามีความผิด ซึ่งส่วนมากจะนำไปปล่อยที่วัด เนื่องจากเป็นที่กว้าง และลับตาคน โดยพระที่วัดดังกล่าวก็จะนำไปเลี้ยงดูตามหลักคุณธรรม ซึ่งหากเป็นสัตว์ใหญ่ ก็อาจทำให้เกิดอันตรายแก่พระหรือบุคคลอื่นที่เข้ามาในวัดได้ และเมื่อพระนำสัตว์ ดังกล่าวไปเลี้ยงเพื่อไม่ให้หอดตายแล้ว ก็จะถือว่า พระนั้นเป็นผู้ที่ครอบครองรับเลี้ยงรับรักษาสัตว์ ดังกล่าว ทำให้ต้องรับผิดชอบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 433 อีก ซึ่งทำให้เกิดความ ไม่เป็นธรรมขึ้นอย่างมาก โดยเจ้าของเดิมเป็นผู้นำสัตว์มาเลี้ยง และไม่มีความรับผิดชอบ จึงเอาสัตว์ ดังกล่าวไปปล่อย เหมือนกับนำสิ่งของเครื่องใช้ไปทิ้งซึ่งถือว่าเป็นต้นเหตุของปัญหาดังกล่าว และ จะให้พระในวัดซึ่งนำสัตว์ดังกล่าวที่ถูกทิ้งไปเลี้ยงเพื่อไม่ให้หอดตาย กลับต้องมารับผิดในสัตว์ซึ่ง ตนเองไม่ได้มีเจตนาที่จะเลี้ยง แต่กลับต้องให้รับผิด จึงทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคมเป็น อย่างมาก ซึ่งการที่จะให้เจ้าของเดิมรับผิดชอบหลักกฎหมายละเมิดทั่วไป ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 420 โดยถือว่าเจ้าของสัตว์เดิมนั้นประมาทเลินเล่อในการที่ปล่อยสัตว์ดังกล่าว ออกมาและทำให้เกิดความเสียหาย แต่การพิสูจน์ความรับผิดชอบหลักทั่วไปนั้น ภาระในการพิสูจน์ ความผิดทั้งหมดจะตกอยู่ผู้ที่ได้รับความเสียหายนั่นเอง ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระให้กับตัวผู้เสียหายมาก ขึ้นไปอีก

ปัญหาการปล่อยปะละเลยสัตว์เลี้ยงให้ตกเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และจะมีเพิ่มต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ตราบใดที่ยังไม่มีการกำหนดมาตรการในการควบคุมจัดการ ป้องกันมิให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงสละความครอบครองในสัตว์เลี้ยงของตัวเองได้อย่างง่ายดาย ซึ่งใน

ปัจจุบันมีเพียงการออกเป็นระเบียบซึ่งไม่ได้บังคับจริงจังในการเลี้ยงสุนัขในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยออกเป็นข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548 และระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข 2550 เพื่อแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัดในกรุงเทพมหานคร โดยประกาศให้กรุงเทพมหานครเป็นเขตควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข ซึ่งมีผลห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งหรือปล่อยสุนัขในที่หรือทางสาธารณะหรือในพื้นที่อื่นใดในเขตกรุงเทพมหานครโดยเด็ดขาดหากฝ่าฝืนมีโทษตามที่กฎหมายกำหนด แต่ข้อบัญญัตินี้ดังกล่าวหาได้มีการบังคับอย่างจริงจังไม่ ประชาชนทั่วไปยังไม่ทราบถึงข้อบัญญัติดังกล่าว ไม่มีการประชาสัมพันธ์และบังคับใช้กัน อย่างจริงจัง ทำให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงสามารถหาซื้อสัตว์เลี้ยงได้ง่าย และเมื่อมีปัญหาก็สามารถจะนำสัตว์เลี้ยงไปปล่อยตามที่ต่างๆ ได้อย่างอิสระ ทำให้ปัญหาสัตว์เลี้ยงที่ไม่มีเจ้าของอันเกิดจากสัตว์เลี้ยงยังคงสร้างความเสียหายจึงยังคงเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน

ดังนั้นตราบไคที่ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมจัดการปัญหาการเลี้ยงสัตว์เลี้ยงของเจ้าของสัตว์เลี้ยงโดยกำหนดหลักเกณฑ์ขึ้นตอนก่อนที่จะมีการนำสัตว์เลี้ยงมาใช้เพียงแค่มิเงินก็สามารถหาซื้อสัตว์เลี้ยงได้แล้ว ต้องมีการปลูกจิตสำนึกให้กับผู้ที่เลี้ยงสัตว์เลี้ยงให้คำนึงถึงความเหมาะสมหลายๆ ด้าน เช่น ความเหมาะสมทางฐานะการเงิน ความเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ซึ่งเมื่อมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการเลี้ยงสัตว์เลี้ยงไว้อย่างชัดเจนแล้ว ก็จะต้องออกบทลงโทษกับเจ้าของที่นำสัตว์เลี้ยงของตนมาปล่อยตามที่สาธารณะอย่างเด็ดขาด เพื่อป้องกันมิให้เจ้าของขาดความมั่งคั่งในการแก้ปัญหาของสัตว์เลี้ยงของตนเอง โดยผลกระทบให้กับสังคม โดยผู้เขียนจะขอเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาสัตว์เลี้ยงที่ตกเป็นสัตว์เลี้ยงไม่มีเจ้าของที่สร้างปัญหาให้กับสังคมโดยมีการออกมาตรการควบคุมจัดการ ไว้ดังนี้

1. ควรมีการกำหนดบทลงโทษทางอาญาโดยไว้อย่างชัดเจน กรณีที่เจ้าของสัตว์เลี้ยงนำสัตว์เลี้ยงไปปล่อยตามที่สาธารณะ โดยกำหนดเป็นพระราชบัญญัติให้มีผลบังคับใช้ทั่วประเทศและมีบทกำหนดโทษอย่างเด็ดขาด เพื่อให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงไม่ได้กล้าที่จะนำสัตว์เลี้ยงของตนไปปล่อยตามที่สาธารณะอีกต่อไป

2. ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการเลี้ยงสัตว์เลี้ยงไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดขึ้นตอนตั้งแต่ก่อนที่จะนำสัตว์เลี้ยงมาเลี้ยง ขณะนำสัตว์เลี้ยงมาเลี้ยง และหลังจากที่ไม่ต้องการสัตว์เลี้ยงนั้นแล้ว โดยกำหนดขึ้นตอนไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

(1) กำหนดให้มีการขึ้นทะเบียนให้กับสัตว์เลี้ยง โดยให้เจ้าของสัตว์เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายดังกล่าวทั้งหมด

(2) กำหนดให้มีการขอใบอนุญาตในการเลี้ยงสัตว์ โดยกำหนดเป็น 2 ประเภทคือ ประเภทเลี้ยงทั่วไป กับ เลี้ยงไว้เพื่อพาณิชย์ โดยเก็บค่าธรรมเนียมในการขอใบอนุญาตต่างกัน ซึ่งหากมีการปล่อยปะสัตว์เลี้ยงของตนเองโดยฝ่าฝืนจากหลักเกณฑ์ตามที่รัฐกำหนดไว้ นั้น ให้รัฐมีสิทธิเพิกถอนใบอนุญาตในการเลี้ยงสัตว์ได้

(3) กำหนดจำนวนสัตว์เลี้ยงให้กับเจ้าของโดยพิจารณาจากพื้นที่ของบ้านและศักยภาพของผู้เลี้ยงสัตว์ เพื่อป้องกันการเลี้ยงสัตว์ในจำนวนมากเกินความจำเป็น

(4) กำหนดแนวทางการปฏิบัติให้กับเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการกับสัตว์ที่ถูกปล่อยออกมาโดยลำพังไว้อย่างชัดเจน โดยให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการกักสัตว์เลี้ยงนั้นไว้เพื่อให้เจ้าของมาติดต่อขอรับคืนพร้อมชำระค่าปรับ

(5) กำหนดให้เจ้าของธุรกิจขายสัตว์เลี้ยงจะต้องมาขึ้นทะเบียนสัตว์เลี้ยงทุกชนิดเพื่อเป็นการควบคุมปริมาณสัตว์เลี้ยงที่เกิดขึ้นในประเทศ ซึ่งกฎหมายในประเทศไทยนั้นจะเข้มงวดในขั้นตอนการนำสัตว์เข้ามาในประเทศเท่านั้น แต่หลังจากที่มีการนำเข้ามาแล้ว ก็จะมีการเพาะพันธุ์ขายกันเป็นจำนวนมากทำให้ไม่มีการควบคุมอย่างเป็นทางการ จึงเสนอให้กำหนดการซื้อขายสัตว์จะต้องอยู่ภายใต้การดูแลของเจ้าหน้าที่รัฐ จะขายกันเองไม่ได้ จะซื้อขายกันจะต้องเป็นร้านค้าที่ขึ้นทะเบียนเท่านั้น ดังนั้นวิธีการแก้ไขปัญหาการขยายพันธุ์ของสัตว์นำเข้าต่างๆ นั้น คือ จะต้องมีการนำสัตว์มาขึ้นทะเบียนและมีการเรียกเก็บภาษีของสัตว์นำเข้าให้สูงขึ้น ก็จะเป็นการลดการนำเข้าสัตว์ได้ และภายหลังจากที่มีการนำสัตว์เข้ามาแล้ว จะต้องมีการจำกัดปริมาณสัตว์ดังกล่าวโดยมีการมาฝังชิพเข้าไปในสัตว์นั้น หากจะมีการเพาะพันธุ์สัตว์ชนิดนั้น ต้องได้รับอนุญาตจากกรมปศุสัตว์ก่อน มิเช่นนั้นมิโทษปรับโดยตั้งค่าปรับไว้เป็นจำนวนมากๆ เพื่อเป็นการลงโทษ

(6) กำหนดให้เจ้าของสัตว์ที่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจเลี่ยงสัตว์เลี้ยงของตนเองต่อไปได้ ให้เจ้าของสัตว์นำสัตว์เลี้ยงของตนเองดังกล่าวมาให้กับเจ้าหน้าที่และจะต้องเป็นผู้จ่ายค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูทั้งหมดโดยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหาสถานที่เลี้ยงสัตว์ดังกล่าว โดยใช้เงินจากเจ้าของสัตว์เลี้ยงดังกล่าว อันเป็นทางออกให้กับเจ้าของสัตว์เลี้ยงที่ประสบกับปัญหาไม่สามารถเลี้ยงสัตว์ได้อีกต่อไป

3. ควรมีการนำหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายค่าเสียหาย ตามหลักของพระราชบัญญัติการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มาบังคับใช้กับกรณีเจ้าของสัตว์เลี้ยงสละความครอบครองในสัตว์เลี้ยงของตนเอง โดยนำสัตว์เลี้ยงไปปล่อยในที่สาธารณะ อันเป็นการสร้างภาระให้กับสังคมเสมือนการก่อมลพิษ

4. ควรให้หน่วยงานราชการประชาสัมพันธ์ปลุกฝังและให้เจ้าของสัตว์มีจิตสำนึกต่อการเลี้ยงสัตว์ที่ถูกต้อง โดยเดินออกประชาสัมพันธ์กับแหล่งที่ขายสัตว์เลี้ยงตามทีต่างๆ ให้ผู้ขายสัตว์มีจิตสำนึกในการพิจารณาขายสัตว์ให้กับผู้ซื้อ โดยให้คำนึงถึงอายุ และศักยภาพในการเลี้ยงดูสัตว์เลี้ยงดังกล่าว ก่อนที่จะขายสัตว์เลี้ยงให้กับผู้ซื้อ และประชาสัมพันธ์ในส่วนของผู้ซื้อให้มีจิตไรรักสัตว์อย่างจริงจัง โดยให้พิจารณาจากความพร้อมของตนเองก่อนที่จะหาสัตว์มาเลี้ยง

ดังนั้น ปัญหาความเสียหายจากสัตว์เลี้ยงที่ตกเป็นสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของนั้นนับเป็นปัญหาที่สำคัญซึ่งลำพังภาครัฐเพียงอย่างเดียวไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ บุคลากรและสถานที่ อีกทั้งต้นตอปัญหาสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของเกิดมาจากคนขาดจิตสำนึกที่เลี้ยงสัตว์อย่างปล่อยปละละเลย ไม่สนใจดูแลหรือนำสัตว์ไปปล่อยหรือทิ้งในที่สาธารณะก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมโดยรวม แม้จะมีมาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหาดังกล่าวก็เป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเท่านั้น แต่การแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุดคือการปลุกฝังจิตใต้สำนึกให้กับประชาชนที่จะเลี้ยงสัตว์โดยให้คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวมเป็นหนทางในการแก้ไขปัญหาการเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญที่สุด เมื่อมีการป้องกันไม่ให้การเลี้ยงสัตว์ทำได้ง่ายเพียงแค่มียเงิน ก็สามารถเลี้ยงได้ แต่จะต้องมีหน้าที่ในการรับผิดชอบต่างๆ ตามมาก็จะทำให้ประชาชนที่ต้องการจะเลี้ยงสัตว์ต้องตระหนักเป็นอย่างดีก่อนที่จะตัดสินใจซื้อสัตว์มาเลี้ยง และเมื่อมีบทลงโทษในการปล่อยสัตว์เลี้ยงออกมาที่สาธารณะอย่างรุนแรงแล้ว ก็จะไม่มีผู้ใดกล้าที่จะนำสัตว์มาปล่อยตามทีต่างๆ อย่างแน่นอน และจะเป็นการแก้ไขปัญหาสัตว์ไม่มีเจ้าของให้กับสังคมอย่างยั่งยืน